

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра української літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

_____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фольклорна практика

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності **014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література**

035 Філологія 035.01 Українська мова і література

(шифр і назва напрямку підготовки)

факультет **Факультет філології**

(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ – 2017 рік

Робоча програма Фольклорна практика

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за напрямом підготовки _____

спеціальності 014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література

035 Філологія 035.01 Українська мова і література,

(шифр і назва напрямку підготовки)

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

канд. філолог. наук, доцент кафедри української літератури Залевська О.М.,

Вівчарик Н. М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури

Протокол від “___” _____ 20__ р. № ___

Завідувач кафедри української літератури

(Хороб С.І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“___” _____ 20__ р.

Схвалено методичною радою Факультету філології

Протокол від “___” _____ 20__ р. № ___

“___” _____ 20__ р.

Голова _____ (Мартинець А.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Фольклорна практика – невід’ємна складова професійної підготовки вчителя-словесника, вона розвиває творчі й дослідницькі здібності особистості, вчить вільно спілкуватися та комунікувати, знайомить із скарбницею народної мудрості, збереженою у фольклорних творах.

Фольклорна практика покликана розширювати уявлення майбутніх вчителів-словесників про роль усної народної творчості в житті народу, динаміку розвитку та вивчення фольклору, традиції відповідного регіону. Головною метою фольклорної практики є комплексне обстеження сучасного стану фольклору, культури певної території. Студенти здійснюють записи уснопоетичних творів, мелодій, набуваючи при цьому навичок фольклористичної праці. У ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» фольклорна практика проводиться на першому курсі у другому семестрі протягом двох тижнів у літній період.

Учасники практики накопичують матеріал, аналізують його. Записи фольклорних творів можуть бути згодом підготовлені до публікації, стати основою для написання наукових робіт.

Під час практики відбувається актуалізація знань, набутих при вивченні курсу «Усна народна творчість», розширюється уявлення майбутніх вчителів-словесників про роль фольклору в житті народу, про динаміку розвитку усної народної творчості. Студенти здобувають досвід ведення пошукової, наукової, педагогічної діяльності. Практика є важливими етапами особистісного формування майбутнього фахівця, розвитку його загальної і професійної культури. Успішне проведення практики залежить і від правильності оформлення фольклорного матеріалу. Зібрані під час практики тексти переписуються в зошит-щоденник.

План
проведення фольклорної практики студентів 1 курсу

Кількість годин - у відповідності до навчального плану .

Практика проводиться згідно з навчальними планами підготовки студентів-філологів після проведення літньої сесії впродовж 2 тижнів.

Розподіл часу:

- ознайомлення із місцем проведення практики;
- робота над історичною довідкою – 6 год.;
- проведення польових записів – 54 год.;
- оформлення щоденника польових записів – 12 год.;
- залік.

Форма контролю – **залік**.

Мета практики: збір та систематизація регіонального фольклору, закріплення та практичне застосування теоретичних знань, отриманих в теоретичних курсах з різних дисциплін філологічного циклу, насамперед “Усна народна творчість”, розвиток комунікативних навичок студентів.

Метою зумовлені **завдання практики:**

- з’ясувати час та характер заселення місцевості, у якій проводиться запис, характер міграції населення;
- виявити основні регіональні типи первинно завезеної фольклорної традиції та характер її подальшої трансформації;
- зафіксувати фольклорні твори у живому побутуванні, опитавши 15-20 носіїв різного віку;
- знайти найбільш талановитих та відомих у цій місцевості носіїв фольклорної традиції та зафіксувати їх фольклорний репертуар;
- проаналізувати характер та основні локальні форми трансмісії фольклорної традиції;

- проаналізувати характер поширення постфольклорних явищ (якщо такі виявляться у досліджуваному локусі).

У процесі проведення практики студент повинен **знати:**

- теорію фольклору;
- основні фольклорні жанри, їх жанроутворюючі ознаки та поетику;
- основні ознаки фольклорних, пост фольклорних та фольклоризованих творів;
- історію формування регіонального фольклорного матеріалу.

Під час фольклорної практики студенти повинні отримати та розвинути **навички та вміння:**

- самостійно отримувати фольклорну інформацію, спілкуватися із носіями фольклору;
- фіксувати фольклорні тексти згідно науковими вимогами до фольклорного запису;
- користуватися аудіо-візуальними засобами запису фольклорних текстів “з голосу”;
- вести щоденник польових записів;
- самостійно систематизувати та класифікувати фольклорні тексти.

Міждисциплінарні зв'язки. Відпрацювання практичних навичок під час фольклорної практики спирається на теоретичні знання, отримані не лише в процесі вивчення теоретичного курсу “Українська усна народна творчість”, але й на первинну філологічну підготовку, що включає “Вступ до літературознавства”, “Вступ до мовознавства”, “Українську діалектологію”, “Сучасну українську мову”. Актуалізуються також знання з історії України, історії української культури та українознавства. Технологія сучасного фольклорного запису вимагає вільного володіння технічними засобами та пристроями, а систематизація та первинна обробка матеріалів пов'язана із

перенесенням їх на електронні носії, а отже актуалізуються знання та навички, отримані в процесі вивчення інформатики та комп'ютерної обробки текстів. Водночас така діяльність сприяє розвитку навичок роботи із комп'ютером та прилученню майбутніх вчителів до новітніх технічних засобів. Отже, робота під час практики спирається на широкі міждисциплінарні зв'язки та поглиблює філологічну та народознавчу підготовку бакалаврів-філологів.

Практичне значення: розвиток комунікативних здібностей та навичок спілкування із людьми різного віку, вмінь вибудовувати бесіду та добувати необхідну інформацію, що необхідно для майбутнього вчителя; розвиток навичок транскрибування тексту – обов'язкова складова лінгвістичної підготовки; формування навичок класифікації та аналізу фольклорних текстів – необхідна компонента літературознавчої підготовки; розвиток навичок роботи із технічними засобами – розвиток методичних можливостей майбутніх педагогів.

Наукове значення: накопичення регіонального фольклорного матеріалу, що може прислужитися для видання фольклорних збірок та хрестоматій із українського фольклору; підготовка бази для написання студентських та аспірантських робіт із питань фольклору регіону та фольклоризму творів української літератури.

Місце проведення практики – населенні пункти Західного регіону, насамперед, Івано-Франківська область, а також села, де проживають студенти-практиканти.

Керівництво практики згідно із навчальним навантаженням здійснюють провідні фахівці кафедри української літератури. Загальне керівництво, визначення мети та завдань, місцевості, у якій будуть проводитися записи, покладається на одного з викладачів кафедри, що читає курси «Усна народна творчість», «Історія фольклористики».

Зміст фольклорної практики

(I курс, 2-й семестр)

Змістовий модуль 1. Історико-етнографічна специфіка регіону. Характеристика носіїв фольклору.

Тема 1. Історія населеного пункту, у якому велися фольклорні записи. Коли створений, вихідцями з яких територій. Які міграційні процеси відбувалися пізніше. Характер населення за етнічними, віковими, соціальними критеріями.

Тема 2. Паспорт носія: Прізвище, ім'я, по-батькові. Вік. Де народився, якщо змінював місце проживання, то у якому віці. Освіта. Професія. Характер занять. Від кого і коли засвоїв фольклорний репертуар. Як часто виконує фольклорні твори. Кому передає фольклорні твори, хто їх від нього засвоїв. Адреса.

Тема 3. Паспорт твору: від кого записаний, ким записаний, коли записаний, як визначає жанр та назву твору виконавець, наукове визначення жанру. Перелік інформантів із вказівкою сторінок, на яких викладено їх репертуар.

Модуль 2. Тематична та жанрова своєрідність фольклорного матеріалу.

Тема 4. Календарно-обрядовий фольклор. Сезонно-господарський фольклор.

Тема 5. Родинно-обрядовий фольклор. Народження, хрестини, пострижини. Весілля. Похорон, поминання.

Тема 6. Релігійно-світоглядний фольклор (міфологічносвітогляді, християнськорелігійні, чарівні, фантастично-героїчні твори: легенди, духовні пісні, демонологічні оповідання, прислів'я і приказки, загадки, казки).

Тема 7. Історичний фольклор (твори про історичні, політичні події та особи далекого й недавнього минулого: пісні, перекази, оповідання, прислів'я і приказки, анекдоти).

Тема 8. Побутовий фольклор (твори про побут, взаємини різних верств народу, соціальних груп, різних народів; про родинне життя і взаємини: суспільно-побутові та родинно-побутові пісні, балади, перекази, оповідання, анекдоти, прислів'я і приказки, казки).

ЗМ 1	ЗМ2	Підсумковий контроль	Підсумковий контроль	Сума балів
Теми 1, 2, 3	Теми 4, 5, 6, 7, 8	Якість та системність оформлення матеріалу	Зміст фольклорного матеріалу	залік
20	30	20	30	100

Формою звіту про проведення фольклорної практики є **щоденник** польових записів, що містить такі структурні частини:

1. **Історія населеного пункту**, у якому велися фольклорні записи, що включає такі аспекти:
  - 1.1. Коли створений, вихідцями з яких територій;
  - 1.2. Які міграційні процеси відбувалися пізніше;
  - 1.3. Характер населення за етнічними, віковими, соціальними критеріями;
  - 1.4. Основні види занять;
  - 1.5. Наявність культурно-просвітніх закладів та фольклорних гуртків при них;

1.6. Наявність суто народних фольклорних колективів та окремих талановитих виконавців.

2. Паспорт носія, що обов'язково включає такі позиції:

2.1. Прізвище, ім'я, по-батькові;

2.2. Вік.

2.3. Де народився, якщо змінював місце проживання, то у якому віці;

2.4. Освіта. Професія. Характер занять.

2.5. Від кого і коли засвоїв фольклорний репертуар;

2.6. Як часто виконує фольклорні твори;

2.7. Кому передає фольклорні твори, хто їх від нього засвоїв;

2.8. Адреса.

3. Паспорт твору, що містить

3.1. Від кого записаний;

3.2. Ким записаний;

3.3. Коли записаний;

3.4. Як визначає жанр та назву твору виконавець;

3.5. Наукове визначення жанру.

4. Перелік інформантів із вказівкою сторінок, на яких викладено їх репертуар.

5. Перелік зафіксованих творів за жанровою приналежністю із вказівкою сторінок, на яких вони зафіксовані.

6. Зведену таблицю записів, зроблених впродовж фольклорної практики (Таблиця додається).

7. Висновки, що мають включати матеріали:

7.1. Які фольклорні жанри продуктивні, а які - ні на досліджуваній території (у локусі проведення фольклорної практики); довести матеріалами практики та висловлюваннями тих, від кого проводилися записи?

- 7.2. Чи збереглися у досліджуваній території традиційні обряди (календарні, родинні) та супроводжуючий фольклор? Форма їх побутування (автентична, ігрова);
- 7.3. Як побутує на досліджуваних теренах казка, охарактеризувати основні форми її трансмісії.
- 7.4. Охарактеризувати способи побутування та трансмісії неказкової прози, основні тематичні групи легенд, переказів, усних оповідань, бувальщин. Відзначити місцеві мотиви та персонажі.
- 7.5. Чи побутують у досліджуваному локусі історичні пісні. Які та чому збереглися. Хто їх виконує. Як вони пов'язані з місцевою/регіональною історією.
- 7.6. Ким, коли і як виконуються паремії. Паремії яких тематичних груп поширені і в яких вікових групах.
- 7.7. Коли, ким і які ліричні пісні виконуються. Чи виконує їх молодь. Наскільки поширені пісні літературного походження.
- 7.8. В яких ситуаціях, ким і коли виконуються частівки.
- 7.9. Наскільки поширені пост фольклорні явища. Які тематичні групи анекдоту поширені. Як транслюються.
- 7.10. Люди яких вікових категорій є основними носіями фольклорної традиції та постфольклорного репертуару;
- 7.11. Які форми фольклорної трансмісії фольклорного матеріалу характерні для досліджуваної території;
- 7.12. Який вплив мають книжки, шкільні програми, засоби масової інформації та аудіо-візуальні засоби трансмісії фольклору на характер формування та трансмісії фольклорного репертуару у даній місцевості; охарактеризувати характер впливу та навести приклади із посиланням на інформацію носіїв та конкретні записи;
- 7.13. Чи спостерігається взаємна рецепція фольклорного репертуару або окремих елементів поезики у місцях спільного проживання

представників різних етносів. Охарактеризувати способи реценції та навести конкретні приклади.

Записи фольклорних текстів подаються як репертуар певної людини, отже, спочатку паспорт виконавця, потім всі записані від нього твори із відповідною паспортизацією.

За програмою практики щоденник містить записи від 15-20 осіб - носіїв фольклору.

Додаток до звіту – аудіо або відео касети, дискети або диски.

Складання заліку включає :

- подання на перевірку щоденника та додатків;
- співбесіду із керівником практики.

Залік виставляється за умов (**критерії оцінки**)

- відповідності щоденника запису всім вимогам;
- відповідних відповіді студента на питання співбесіди.

- **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			залік
90 – 100	A		зараховано
80 – 89	B		
70 – 79	C		
60 – 69	D		
50 – 59	E		
26 – 49	FX		не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовні питання співбесіди:

1. З яких місцевостей велося заселення населеного пункту, у якому проходила практика?
2. Які твори, завезені з місць переселення, вдалося зафіксувати?
3. Активно чи ні побутує стара завезена традиція?

4. Чим зумовлена її трансформація, нівеляція чи втрата?
5. Який етнічний, професійний, віковий склад населення?
6. Як проводився відбір людей для опитування?
7. Чи відрізняється репертуар представників різних груп?
8. Як передається фольклорна інформація?
9. Який тип трансмісії (міжгенеративний, родинний, колективний тощо) фольклорного матеріалу переважає.
10. До яких вікових, освітніх, професійних, вікових категорій належать ті, від кого вівся запис фольклорних творів?
11. Твори яких жанрів активно побутують у досліджуваному населеному пункті?
12. Серед яких вікових категорій побутують ці твори, чи переймають їх представники молодшого покоління?
13. Чи збереглася фольклорна регіональна (локальна) історична пам'ять?
14. У яких жанрах вона виявляється і як?
15. Яка хронологічна глибина фольклорної пам'яті?
16. Про які події чи часи побутують легенди? Перекази? Усні оповідання? Історичні пісні?
17. У яких ситуаціях виконуються історичні фольклорні твори?
18. Чи є продуктивними їх мотиви?
19. Як впливають на стан історичних фольклорних жанрів засоби масової інформації?
20. У яких ситуаціях виконуються ліричні пісні?
21. Як складався сучасний фольклорно-пісенний репертуар досліджуваної території?
22. Чи побутують пісні літературного походження?
23. Хто і в яких ситуаціях виконує коломийки?
24. Якої тематики коломийки побутують у досліджуваному локусі?
25. Чи оновлюється репертуар коломийок?
26. Чи виконуються у цій місцевості казки? Які? Ким?

27. Як і з яких джерел формується казковий репертуар?
28. Наскільки зберігся паремійний матеріал ?
29. Як і коли звучать прислів'я та приказки?
30. Наскільки продуктивні твори цих жанрів у різних вікових групах?
31. Які тематичні групи паремій зустрічаються ?
32. Чи виконуються фольклорні загадки?
33. У яких вікових групах та ким?
34. Як впливають на паремійний репертуар локусу засоби масової інформації та шкільна програма?
35. Хто і як виконує весільні пісні?
36. Чи звучать вони реально в обряді весілля?
37. Які елементи родинно-побутових обрядів збереглися?
38. Чи є у селі ворожка (знахар тощо)? Чи лікують вони словом?
39. Чи переймає хтось замовляння?
40. Чи виконуються вони у побуті? Які? Ким?
41. Хто, як і коли виконує твори календарної поезії?
42. Як часто вони виконуються?
43. Які твори побутують у дитячому середовищі?
44. До яких вікових груп належать носії?
45. Який вплив мають на формування дитячого та підліткового фольклорного репертуару засоби масової інформації? Інтернет?
46. Чи впливає на знання фольклорного матеріалу у досліджуваній місцевості клубна діяльність?

Щоденник

польових записів містить такі структурні частини:

8. **Історія населеного пункту**, у якому велися фольклорні записи, що включає такі аспекти:
  - 8.1. Коли створений, вихідцями з яких територій;
  - 8.2. Які міграційні процеси відбувалися пізніше;

- 8.3. Характер населення за етнічними, віковими, соціальними критеріями;
- 8.4. Основні види занять;
- 8.5. Наявність культурно-просвітніх закладів та фольклорних гуртків при них;
- 8.6. Наявність суто народних фольклорних колективів та окремих талановитих виконавців.

9. **Паспорт носія**, що обов'язково включає такі позиції:

- 9.1. Прізвище, ім'я, по-батькові;
- 9.2. Вік.
- 9.3. Де народився, якщо змінював місце проживання, то у якому віці;
- 9.4. Освіта. Професія. Характер занять.
- 9.5. Від кого і коли засвоїв фольклорний репертуар;
- 9.6. Як часто виконує фольклорні твори;
- 9.7. Кому передає фольклорні твори, хто їх від нього засвоїв;
- 9.8. Адреса.

10. **Паспорт твору**, що містить

- 10.1. Від кого записаний;
- 10.2. Ким записаний;
- 10.3. Коли записаний;
- 10.4. Як визначає жанр та назву твору виконавець;
- 10.5. Наукове визначення жанру.

5. **Запис тексту твору.**

Примітки:

А. Текст фольклорного твору записується без фонетичних, лексичних та синтаксичних змін. Втручання в текст зі сторони записувачів заборонено.

Б. Бажано подати опис обставин, у яких виконувався (або традиційно виконується, за словами виконавця) твір.

11. **Перелік інформантів** із вказівкою сторінок, на яких викладено їх репертуар.

12. **Перелік зафіксованих творів** за жанровою приналежністю із вказівкою сторінок, на яких вони записані.

13. **Зведену таблицю** записів, зроблених впродовж фольклорної практики

№	Прізвище	Календарні	Родинні	Прислів'я	Загадки	Казки	Легенди
---	----------	------------	---------	-----------	---------	-------	---------

п/п		обрядові пісні	обрядові пісні				
1	Іванюк	3	1	-	-	1	2
2	Козак	-	-	6	10	-	-
3							

14. **Висновки**, що мають включати матеріали:

14.1. Які фольклорні жанри продуктивні, а які - ні на досліджуваній території (у локусі проведення фольклорної практики); довести матеріалами практики та висловлюваннями тих, від кого проводилися записи.

14.2. Чи збереглися у досліджуваній території традиційні обряди (календарні, родинні) та супроводжуючий фольклор. Форма їх побутування (автентична, ігрова);

14.3. Як побутує на досліджуваних теренах казка, охарактеризувати основні форми її трансмісії.

14.4. Охарактеризувати способи побутування та трансмісії неказкової прози, основні тематичні групи легенд, переказів, усних оповідань, бувальщин. Відзначити місцеві мотиви та персонажі.

14.5. Чи побутують у досліджуваному локусі історичні пісні. Які та чому збереглися. Хто їх виконує. Як вони пов'язані з місцевою/регіональною історією.

14.6. Ким, коли і як виконуються паремії. Паремії яких жанрів та тематичних груп поширені і в яких вікових групах.

14.7. Коли, ким і які народні ліричні пісні виконуються. Чи виконує їх молодь. Наскільки поширені пісні літературного походження.

14.8. В яких ситуаціях, ким і коли виконуються коломийки.

14.9. Наскільки поширені постфольклорні явища. Які тематичні групи анекдоту поширені. Як транслюються.

14.10. Люди яких вікових категорій є основними носіями фольклорної традиції та постфольклорного репертуару;

14.11. Які форми фольклорної трансмісії фольклорного матеріалу характерні для досліджуваної території;

14.12. Який вплив мають книжки, шкільні програми, засоби масової інформації та аудіо-візуальні засоби трансмісії фольклору на характер формування та трансмісії фольклорного репертуару у даній місцевості; охарактеризувати характер впливу та навести приклади із посиланням на інформацію носіїв та конкретні записи;

14.13. Чи спостерігається взаємна рецепція фольклорного репертуару або окремих елементів поезики у місцях спільного проживання представників різних етносів. Охарактеризувати способи рецепції та навести конкретні приклади.

Записи фольклорних текстів подаються як репертуар певної людини, отже, спочатку паспорт виконавця, потім всі записані від нього твори із відповідною паспортизацією.

За програмою практики щоденник містить записи від 15-20 осіб - носіїв фольклору.

Додаток до звіту – аудіо або відео касети, дискети або диски.

Орієнтований опитувальник

для роботи з носіями традиційного фольклору

1. Чи є в місцевості якісь прикмети щодо змін в природі? Чи можна впливати на засуху, сильні зливи, морози тощо? Якими засобами?
2. Що розповідали старі люди про творення окремих місцевостей, річок, островів, ривчаків та т. ін.? Хто і як творив ландшафт?
3. Чи відомі якісь оповідання або повір'я про нечисту силу? Де і як вона живе або ховається? Як ставиться до людей? Чи можна з нею спілкуватися? Чи можна її перемогти і як?
4. Що пам'ятаєте про минуле місцевості, у якій проживаєте?
5. Що розповідали про цю місцевість представники старших поколінь?
6. Коли і ким був заснований населений пункт?
7. Звідки походить його назва?
8. Коли, ким і як творилася місцевість поряд з населеним пунктом?
9. Чому так названо окремі природні та штучні локуси? Яке пояснюється назва?
10. Що було в цій місцевості до виникнення тут поселень?
11. Які фольклорні відомості є про заселення краю? Звідки і як велося переселення? Чи пам'ятають про нього?
12. Чи існують якісь оповідання, легенди або перекази про ті місцевості, звідки велося переселення та про те, як і чому воно відбувалося?
13. Чи відомі легенди про творення світу? Як, коли та ким були створені люди? Як коли і ким творилися рослини, тварини?
14. Що розповідали старі люди про те, як творилося небо, зорі, сонце та т. ін.?
15. Що розказували про походження грому, блискавки, вітру, дощу та т. ін.?
16. Чи побутують відомості про кріпосництво, панщину?
17. Чи існують родинні перекази про походження прізвища?
18. Чи існують легенди або перекази про цікаві події, що відбувалися в цьому населеному пункті або в родині опитуваного ?
19. Що пам'ятають про діяльність різних армій?
20. Що збереглося в народній пам'яті про колективізацію?
21. Чи забирали у селян хліб або худобу?

22. Чи було розкуркулювання? Що про це пам'ятають в селі?
23. Чи пам'ятають або щось чули про голодомор? Що відбувалося тоді у вашому населеному пункті або там, де інформант колись жив чи жили його батьки або родичі?
24. Чи розповідали і як часто раніше про громадянську війну, колективізацію, голодомор?
25. Чи знає якісь цікаві випадки з часів Великої Вітчизняної війни? Які події відбувалися в місцевості, де ведеться запис?
26. Які цікаві події відбувалися в населеному пункті за часів життя оповідача? Як часто і за яких обставин про них згадують?
27. Які цікаві люди жили або живуть у населеному пункті? Чим вони цікаві?
28. Які події свого життя вважає найбільш вражаючими? Чому?
29. Як оцінює оповідач події минулого? Як на його погляд, чи однакові люди жили колись та живуть зараз?
30. У які часи людині жилося краще і чому?
31. Чи виконуються або виконувалися пісні про історичні події?
32. Що це за пісні, про кого?
33. Як часто і за яких обставин вони виконуються?
34. Чи є такі пісні, зміст яких перегукується із змістом переказів?
35. Чи супроводжується їх виконання прозовим коментарем?
36. Хто частіше розповідає та співає про історичні події: чоловіки або жінки?
37. Які пісні найчастіше виконуються у даній місцевості? Звідки відомі ці твори? Хто їх виконує? В яких ситуаціях? Хором чи соло?
38. Від кого й коли засвоював пісні інформант? Як часто їх виконує? Чи потребує виконання слухача?
39. Які пісні передають почуття, а які – історичні відомості або обрядовий (ритуальний) досвід?
40. Чи збереглися в селищі традиції виконання пісень під час календарних обрядових дій?
41. Чи виконуються колядки, щедрівки, Маланки, веснянки, петрівочні пісні, купальські, жнивні тощо? Коли, ким і як ці твори виконувалися раніше? Ким, як і для чого виконуються вони тепер?
42. Чи співають молодь та підлітки ті обрядові твори, що виконувалися в селищі раніше?
43. Коли, на погляд інформанта, почала порушуватися традиція?
44. Які пісні виконуються під час весілля? Як вони пов'язані з окремими етапами весільного дійства? Хто і з якою метою виконував ці пісні раніше? Чи виконуються вони зараз? Ким і коли?
45. Чи переймає молодь обрядові традиції, що були раніше поширені в цій місцевості, чи цікавиться ними?
46. Чи виконуються народні пісні на проводах хлопця в армію? Хто і як виконував їх раніше?
47. Які пісні виконуються зараз під час провідів хлопця в армію?

48. Чи взагалі зберігся обряд проводів до армії?
49. Які пісні співали раніше під час вечорниць? Коли і з ким він їх співав у молоді роки? У яких ситуаціях і з ким співає зараз? Чи співає ці пісні сучасна молодь?
50. Чи чув він відомі йому фольклорні твори по радіо чи телебаченню? Чи так вони виконувалися, як у їх селищі?
51. Чи однакові пісні виконувалися для танців та під час спільної роботи, наприклад, вишивання?
52. Про що та які пісні найчастіше співали дівчата?
53. Про що та які пісні переважно співали хлопці?
54. Про що, в яких ситуаціях традиційно співали люди середнього та старшого віку? Чи переймає ці твори сучасна молодь?
55. Чи всі фольклорні пісні можна виконувати хором або колективом?
56. Які народні пісні виконуються з дітьми? В яких ситуаціях?
57. Які пісенні твори можна виконувати наодинці? Які почуття переважають в цих творах? Чи відбивають вони душевний стан під час виконання?
58. Чи існувала в родині традиція виконання колискових пісень?
59. Які колискові пісні пам'ятаєте з дитинства або засвоїли від своїх старших родичів?
60. Чи співали колискові дітям та онукам? Які?
61. Чи співають колискові пісні діти та онуки власним дітям? Які? Чи є серед них ті, що запозичені в родині?
62. Чи чули знайомі ліричні або колискові пісні у трансляції засобів масової інформації? Чи подібні вони до тих, що виконуються у вашій родині? Як часто і в яких ситуаціях виконувалися частівки? Хто їх складав? Які частівки пам'ятаєте з часів молодості? Які і від кого засвоїли або склали пізніше?
63. Які частівки виконуються зараз? Ким? В яких ситуаціях?
64. Чи поширені у місцевості пісні про минулі події?
65. Якої доби стосуються ці пісні?
66. Чи поширені пісні про запорожців?
67. Що це за твори і ким вони виконуються?
68. Чи є пісні про козаків взагалі? Хто виконував такі пісні раніше? Чи засвоює їх молодь?
69. Чи співали раніше або співають зараз пісні про видатних діячів Запорожжя – Сагайдачного, Сірка, Гордієнка, Гордієнка або про кого іншого?
70. Чи виконується пісня про Байду? Хто він такий?
71. Чи виконувалися або виконуються зараз пісні про Хмельницького? Про Мазепу? Про Саву Чалого? Про Морозенка? Про Нечая? Про Калнишевського? Про Залізняка? Про Гонту?
72. Чи виконувалися чи виконуються пісні про перебування козаків в турецькій неволі?

73. Чи виконувалися або виконуються пісні про руйнування Січі? Про перебування запорожців за Дунаєм?
74. Чи відомі пісні про розподіл запорозьких земель?
75. Чи виконувалися чи виконуються пісні про те, як заселявали цю місцевість?
76. Чи збереглися пісні про події, що відбувалися на тих місцях, звідки велося переселення?
77. Чи виконувалися/виконуються пісні про Олексу Довбуша?
78. Чи відомі пісні про Устима Кармелюка?
79. Чи чули коли, або запам'ятали та співали пісні про кріпацтво? Про наймитську долю? Про злидарювання?
80. Чи відомі пісні про бурлаків? Хто і як їх виконував? Чи виконують їх зараз? Чи відомі пісні про чумакування? Чумацьку долю? Хто і як їх виконував?
81. Чи відомі пісні про рекрутування? Про солдатську долю? Хто, в яких ситуаціях і як їх виконував?
82. Чи відомі пісні про революцію? Чи співалися пісні про Леніна? Хто, коли і як їх виконував? Чи відомі коломийки про Леніна? Коли вони склалися та виконувалися?
83. Чи відомі пісні про першу світову війну?
84. Чи відомі пісні УСС, УПА?
85. Хто, по-вашому, складав та хто і як виконував ці пісні?
86. Від кого і в яких ситуаціях їх можна почути?
87. Чи склалися пісні про колективізацію? Ким? Як часто вони виконувалися?
88. Чи існували коломийки про колективізацію? Хто і як їх виконував?
89. Чи були пісенні твори про голодомор? Хто, коли і як їх складав та виконував?
90. Чи відомі пісні про долю української молоді у німецькій неволі? Хто складав та виконував ці пісні? Чи переймає ці твори молодь?
91. Чи склали та співали пісні про Сталіна та його оточення? Чи склали та співали коломийки про Сталіна та його оточення?
92. Чи склали пісні про Хрущова та його реформи? Хто, коли та як виконував ці пісні? Чи співали коломийки про Хрущова?
93. Чи виконувалися пісні про Брежнєва? Що це були за твори? Чи поширювалися про коломийки Брежнєва?
94. Чи існують пісні або коломийки про перебудову? Хто їх складав та виконував?
95. Чи існують пісні або коломийки про сучасність? Хто і як їх складає?

ЗАГАЛЬНА ПРОГРАМА-ЗАПИТАЛЬНИК "ФОЛЬКЛОРНА ТРАДИЦІЯ УКРАЇНЦІВ"

(схема)

Календарно-обрядовий фольклор

Катерини (7 грудня)

вечорниці, дівочі ворожіння і прикмети на майбутнє заміжжя.

Андрія (13 грудня)

андріївські вечорниці: ігри та розваги (кусати калиту) молоді, спільна вечеря; дівочі ворожіння на майбутнє заміжжя; **приспівки, примовки** ("сіяння конопель"); обрядові парубоцькі бешкети.

Миколая (19 грудня)

вірування про полазника на Миколая, **легенди** про заступництво св. Миколи Чудотворця; *дитячі вірування* про подарунки святого Миколая; *обходи зі святим Миколаєм*: учасники, ролі, костюми, перебіг дійства; **пісні, вірші** про св. Миколая.

Святвечір (Святий вечір, Багата кутя, Вілія, Коляда – вечір 6 січня)

приготування домівки й обійстя; святвечірні страви; *вірування*, ворожіння, господарські прикмети на врожай, погоду; *обрядодії*: "частування худоби", перший гість ("полазник", людина, тварина), "запрошення" до вечері (хто у світах, померлих, ангелів, святих; горобців, "кликати мороза");

колядування: приготування колядників, склад гурту, обряд колядування;

колядки господареві, господині, дівчині, парубкові, дітям, удові та ін.,

коляди, побажання (віншування), винагорода колядникам.

Різдво (Рождество – 7 січня)

колядування; вертеп "живий" (Іроди, Царі, Королі, Пастирі, Ангели),

вертеп ляльковий (шопка, бетлегем, стаєнка): приготування до вертепу, склад учасників, ролі, костюми, реквізит, драматичне дійство.

Щедрий вечір (Багатий вечір – вечір 13 січня)

приготування домівки й обійстя, святвечірні страви; *вірування*, господарські ворожіння і прикмети на врожай, погоду, дівочі любовні ворожіння (на шлюб); **щедрування**: приготування щедрувальників, склад гурту; обряд щедрування; **щедрівки** господареві, господині, дівчині, парубкові, дітям, удові та ін., **побажання** (віншування).

Новорічні величальні обходи

традиційне рядження (перебранці, переберія, цигани, ряджені). **"Коза"** (водити козу) – приготування, склад учасників, персонажі (Коза, Дід, Баба, Жид, Циган, Лікар), костюми, маски, реквізити; обрядове дійство, супровідні **пісні, танці, побажання** (віншування). **"Маланка"** (меланка, маланкувати) – приготування, склад учасників, персонажі (Маланка, Василь, Дід, Баба, Жид, Циган, Козаки, Москалі, Коза, Ведмідь, Кінь, Чорт), костюми, маски, реквізити; обрядове дійство, **маланочні пісні** (щедрівки), **танці, побажання** (віншування). Інші обходи: **обходи з плугом** ("плужні щедрівки"), **вітання Василів** з іменинами ("засіяти Василя").

Новий рік (Старий новий рік, Василя, Василя – 14 січня)

полазник, засівання (посівання, посипання): обряд засівання, **засівалки** (посівалки, віншування); інші обрядові дії першого дня нового року;

Голодна кутя (Другий святий вечір, Друга кутя – вечір 18 січня)

приготування домівки й обійстя, святвечірні страви; *вірування*, господарські ворожіння і прикмети на врожай, погоду; *обрядодії*: виготовлення хрестиків,

"кликати мороза"; **щедрування**: приготування щедрувальників, склад гурту; обряд щедрування; **щедрівки** господареві, господині, дівчині, парубкові, дітям та ін., **побажання** (віншування).

Водохреще (Водохрещі, Йордан, Ордань – 19 січня)

вірування, господарські прикмети; приготування до водосвяття: виготовлення хрестів (з льоду), обрядовість водосвяття, **пісні**; *обрядодії*: малювати (ліпити) хрестики, "молотити дідуха", "проганяти кутю", голосне стріляння.

Масниця (Сиропусна неділя, Масляна, М'ясниці, Загальниця – тиждень перед великим постом) обрядова їжа; обрядодії: ходять ряджені, "водити козла", спалення опудала ("зими"); пущення (запусти, заговини); **пісні**, **примовки**. "**Колодка**" (колодій) – учасники, обрядодії, **пісні**.

Весна

Веснянки: закликання весни, птахів (заклички, гуканки), весняні пісні та забави дітей, молоді на вулиці, на колодках (веснянки, постові пісні).

Великдень

приготування до свята оселі, продуктів до свячення (випікання паски, фарбування яєць, розписування писанок); *вірування* про рахманів, навський великдень; *звичаї й обрядодії*: калатати (клепати) у Страсний четвер, палення вогнища у передвеликодню ніч, великоднє відвідування родичів (волочільник), провідування могил покійних родичів, поминальна трапеза.

Великодні пісні та ігри (веснянки, гаївки), **забави** дітей і молоді (гойдалка, хлопчачі ігри); **великодні обхідні величальні пісні** (риндзівки, волочесні пісні), обряд: склад гурту, **риндзівки**, **волочесні пісні** членам родини, **побажання**, винагорода учасникам обходу.

Юрія (Юра – 6 травня)

вірування: Юрій повелитель вовків, охоронець тварин, про Юрову росу; господарські прикмети, ворожіння на врожай; *обрядодії*: хресний хід в поле, "на жито"; обрядова трапеза в полі; **юрійські пісні** (юрійки, веснянки).

Зелені свята (Зелена неділя, Клечальна неділя, Свята неділя, Трійця – на 50-й день після Великодня) приготування двору й оселі до свята (кличання, замаювання у "зелену", "кличальну" суботу); обрядові страви; *вірування* про клечання, нечисту силу; *обрядодії*: поминання померлих ("троєчні діди"), голосіння за померлими на кладовищах. "**Водіння Куста**" (Західне Полісся): приготування, учасники, перебіг обряду, **кустові пісні**. **Обходи полів** (царин): **царинні пісні**.

Русальний тиждень (Троєцький тиждень, Русаля – тиждень після Зелених свят) *вірування* про русалок, дідів; *обрядодії*: поминальні вечери покійним родичам (дідам); проводи (розигри) русалок, **русальні пісні** (гряні пісні, троєцькі пісні).

Літо

Купала (Купайла, Івана Купала, Іванів день; Собітка, Собаня – 7 липня) *вірування* про силу зілля, зібраного у купальську ніч, про цвіт папороті; про нечисту силу (відьма, русалка, чорт); "сонце грає, купається". **ОбрядКупала**: учасники, приготування вогнища, обрядового деревця, ляльки-опудала, святкування, дівочі ворожіння; **купальські пісні**, **хороводи**, **ігри**.

Собітка: обрядодії, **собіткові пісні.**

Петрівка (Петрів піст – тиждень після Зелених свят до дня св. апостолів Петра і Павла, 12 липня) *вірування*; **обряд "гонити шуляка"**: учасники, обрядодії, частування, **пісні**; **петрівчані пісні** (петрівочки, петрівчанські пісні).

Спаса (19 серпня)

обрядодії: освячення у церкві фруктів; звичай залишати на цвинтарі освячені фрукти (яблука, груші).

Сезонно-господарський фольклор

Землеробство

на **першу оранку** та **сівбу**;

жнив – *початок жнив* (зажинки, зажин): день, прикмети початку жнив; *обрядодії*: перший жнець (зажинальник); класти хліб, сіль, свічку на край ниви; перші зрізані колоски, перший сніп (зажинок); **пісні, колядування**; *кінець жнив* (обжинки, дожинки): *обрядодії*: жати останній сніп (дідух), в'язання "бороди" зі жмені невижатого колосся, плетення обжинкового вінка, господар викупляє вінок у женців, святкова вечеря; *вірування*: щоб бути здоровим (качатися по полю); **обжинкові пісні**; коли садять, **обкопують, викопують картоплю** (копальницькі пісні), **прополюють, збирають городину** (полільницькі пісні); коли **заготовляють різні сільськогосподарські культури** (закладають у бурти картоплю, квасять капусту та ін.).

Тваринництво коли **виганяють пасти худобу** (перший вигін худоби на пашу – Юрія, Зелені Свята): *обрядодії*: прикрашання худоби, обдаровування пастухів; **пісні**(ладканки до худоби). коли **пасуть худобу** (**вівкання, госкання, гайові**); **петрикування** (пастуше свято на Петра і Павла, 12 липня) *обрядодії*: частування пастухів; **пісні**.

Збиральництво

коли **косять, громадять траву** (гребовецькі пісні); коли **ходять збирати лікувальні трави** (збиральницькі, зілільницькі пісні), **ягоди, гриби** (ягідні пісні, ладканки "в ягодах", "в грибах"); під час **важких гуртових робіт** (сплав лісу, перенесення вантажів та ін.), на **толоках** (зводять хату); **ремісничі пісні** (бортницькі пісні, білільницькі пісні);

Родинно-обрядовий фольклор

Народження, хрестини, пострижини

вірування, заборони: регламентування поведінки вагітної, визначені статі дитини, забезпечення щасливих пологів, здоров'я матері й немовляти; *обрядодії пологів та післяпологові*: запрошення баби-повитухи, приймання пологів, відрізання пуповини, перша купіль дитини; *вірування і прикмети для визначення майбутньої долі дитини*; *післяпологові*: "очищення" породіллі, баби-повитухи (зливки, злити на руки), провідування породіллі (ходити на родини), шанування баби-повитухи.

Хрестини: *обрядодії*, вибір імені, обрання кумів, обрядова їжа, гостина,

хрестинні пісні, приспівки, танці, забави; обрядодії (якщо попередні діти вмирили: стрічні куми, продаж дитини).

Пострижини (перший постриг дитини).

Весілля (шлюб, свайба) – *обрядодії*: час і місце проведення, учасники, перебіг обрядодійства, **весільні пісні, приспівки, побажання, танці.** *Перед весіллям* Знайомство молоді, розваги (вулиця, досвітки, вечорниці, колодка, клуб). Вивідування попередньої згоди молодої та її родини на шлюб (запити, розвідки, умовини, попіти). Сватання – зустріч посланців молодого з молодою та її батьками для отримання згоди на шлюб (змовини, згоди, старости, рушники, слово, могорич). Оглядини – ознайомлення з господарством, житлом майбутніх сватів (обзорини, печоглядини). Заручини – остаточне закріплення згоди на шлюб й оголошення дівчини і хлопця нареченими (обручіни, запоїни, руковини, рукодаїни).

Власне весілля

Запрошення на весілля (запросини, спросини).

Випікання короваю (короваї, калачини).

Прощальний молодіжний вечір напередодні шлюбу (дівич-вечір, дружки, збірня): приготування вінків (вінкоплетини, вінки), прибирання гільця (гільце, деревце, вільце), посад молодих, перепій молодих, розплітання коси молодій (розплітник, розплітки, косиці), вбирання вінка молодій, обмін подарунками між молодими (чоботи, рушники).

Весільний день

Розплітання коси і вбирання вінка молодій, одягання молодої.

Виряджання молодих до шлюбу у церкву, церковний шлюб (вінчання), молодих зустрічають після шлюбу.

Весільний поїзд молодого по молоду: приготування учасників поїзда. Викуп за молоду на дорозі (перейма), біля хати (брама, ворітне), у хаті (викуп місця біля молодої).

Посад молодих. Покривання голови молодої (завивання). Розподіл короваю. Виряджання молодої до дому чоловіка. Зустріч молодих у хаті молодого, обдаровування молодят (перепій, пропій, спомагання). Шлюбна ніч молодих (комора), оголошення дівоцтва.

Після весілля

"Будити", "вмивати" молодят. Випробовування молодої на господарстві (показувати межі).

"Приносять сніданок" молодій від матері (нести снідання, завірчувати голову).

Прихід родичів молодої на гостину у дім молодого (перезва), забави з переодяганням і бешкетами (циганщина, циганити, переберія, ряджені).

Почергові гостини у весільних чинів (перезівки, бенкат).

Вшанування батьків, які поодружували всіх дітей (одклінщини, вінки).

Весілля сирітське, вдівецьке, приймацьке.

Похорон, поминання

вірування про смерть, передчуття смерті, душу, загробне життя, мерців, померлих родичів; господарські охоронні заходи під час похорону. *Перед*

похороном: сповіщення про смерть, приготування покійника, жалоба за померлим, цілонічні чування біля покійника (обрядові ігри біля мерця).

Похорон: прощання небіжчика з оселею, рідними; охорона від смерті членів родини, худоби, збіжжя; обдаровування учасників похорону; похоронвесілля дівчини, парубка, дитини; похорон самогубців, відьом, упирів.

Похоронні голосіння (йойкання, туги), **похоронні пісні, інструментальна музика** (трембіта, дзвони, інструментальна капела).

Після похорону: поминальний обід (обід, комашня, мерлини), поминання душ померлих (дев'ятини, сороковини, роковини, на Великодні свята, Провідну неділю, Зелені свята та ін.).

Оказіонально-обрядовий фольклор

Замовляння (заклинання, заговори, примовки, молитви) *лікувальні*: від переляку, кровотечі, зубного болю, пропасниці, наливів, "вроків"; *любовні*: на красу, приворожити, відвернути хлопця чи дівчину; *господарсько-побутові*: на добрий врожай, приплід худоби, від стихійних лих; на початок і по закінченні різної роботи, на новий день, коли вирушають в дорогу, йдуть до сну; *пов'язані з громадським життям*: від ворогів, наклепу, несправедливого суду; шкідливі, злі замовляння, прокляття.

Обрядово-магічні дії, предмети, час і умови виконання, носії традиції.

Релігійно-світоглядний фольклор

(міфологічносвітогляді, християнськорелігійні, чарівні, фантастично-героїчні твори: легенди, духовні пісні,

демонологічні оповідання, прислів'я і приказки, загадки, казки) про появу світу, землі, астральних тіл; людини, тварин і рослин; хвороб; суспільно-культурних реалій: народів, суспільних верств, предметів праці

та побуту (плуг, віз, ковальство, горілка, люлька, тютюнопаління, скрипка та ін.) (легенди); про Ісуса Христа (мандрівки по землі, страсті Христові), апостолів, святих, про Богородицю (сон, ходіння Богородиці); про чудотворні ікони, святі місця, криниці, чуда; про кінець світу, Страшний Суд, потоп; про пекло; про марноту земного життя, про грішну душу, правду і неправду (легенди, духовні пісні); про міфічні істоти: велетнів, богатирів, зміїв, песиголовців, морських людей (легенди, казки); про демонічні істоти і сили: чорт, упир, смерть; природні духи (польовик, лісовик, водяник, русалка, мавка); господарсько-домові, хатні духи (домовик, хованець, пасічник, інклюз, злидні); люди з надприродними можливостями (відьма, чарівник, хмарник, майстри-будівельники, вовкулака) (демонологічні оповідання).

Історичний фольклор

(твори про історичні, політичні події та особи далекого й недавнього минулого: пісні, перекази, оповідання, прислів'я і приказки, анекдоти) про боротьбу українців з турецько-татарськими нападниками, польськими та московськими поневолювачами (козацькі, гайдамацькі, опришківські пісні, перекази); про антикріпосницькі рухи, скасування панщини (пісні, перекази); про першу світову війну; про національно-визвольні змагання українців ХХ ст.: боротьбу січових стрільців (стрілецькі пісні, спогади), про московсько-більшовицьку та польську окупацію України: насильна колективізація,

репресії, голодомор, пацифікація; про український рух опору міжвоєнної доби: боротьба під проводом ОУН, захист Карпатської України (пісні, перекази, спогади);

про другу світову війну; німецьку, совіцьку окупацію (воєнні пісні, перекази, спогади); про збройну боротьбу Української повстанської армії в роки війни і повоєнний час: підпільна діяльність, арешти, катування, висилання в Сибір, перебування в таборах (повстанські, тюремні пісні, перекази, спогади); про політичну ситуацію сучасної України, політичні події, діячів (пісні, анекдоти); про походження назви населеного пункту, його частин (кутків, вулиць, присілків, слобід), річок, лісів, гір (легенди, перекази).

Побутовий фольклор

(твори про побут, взаємини різних верств народу, соціальних груп, різних народів; про родинне життя і взаємини: суспільно-побутові та родинно-побутові пісні, балади, перекази, оповідання, анекдоти, прислів'я і приказки, казки) *суспільний побут*: про чумаків (чумацькі пісні); про рекрутів, солдатів, жовнірів (рекрутські пісні); про панщину, кріпацьку недолю (кріпацькі пісні, перекази); про бурлакування, наймитування (наймицькі пісні, спогади); про заробітчанство, трудову еміграцію (заробітчанські пісні, спогади); про панів, бідних і багатих (казки, анекдоти); про представників різних професій: лікар, вчитель, міліціонер ("участковий", "гаїшник"), голова колгоспу, військовий та ін. (анекдоти, спогади); про різні народи: москаль, поляк, німець, циган, жид, маляр та ін. (анекдоти, спогади);

родинний побут про кохання: зустрічі, вірна любов, любові, щасливе одруження; про незгоди у коханні: перешкоди закоханим (батьки на перешкоді, вороги, обмови, нелюб, розлучниця), ревності, зрада; розлука; зведення дівчини, неслава; смерть закоханих, зраженої дівчини (убивство, самовбивство) (любовні пісні, балади).

про родинне життя (щасливе, нещасливе), про жіночу недолю: важке життя невістки в домі злої свекрухи, гірке заміжжя з нелюбом, п'яницею, ревнивцем (пісні, балади); про взаємини зятя і теці (анекдоти); про взаємини дітей і батьків: невдячні діти; про взаємини братів і сестер; про вдовину долю; про сирітство (сирітські пісні).

Дитячий фольклор

фольклор дітей: пісеньки, приспівки (також календарно-обрядові: зимові, весняні); лічилки, дражнилки (прозивалки); ігри; *фольклор для дітей*: колискові пісні (колисанки), забавлянки (пестушки, утішки), скоромовки, безконечники; загадки, вірші; казки (про тварин).

СЮЖЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОЛЬОВИЙ ПИТАЛЬНИК "ГАЇВКИ"

(фрагмент, за: *Мишанич Михайло*. Гаївки: Сюжетно-тематичний питальник. Львів, 1996. 16 с.)

1. Чи були (і чи є ще тепер) у вашому селі такі молодіжні забави зі співами, що відбувалися на Великдень коло церкви – гаївками їх називають?
2. Чи вони називалися у вас "гаївки", чи якимось інакше: "ягілки", "магілки", "веснянки", "галі"...

3. А як про них казали: співати гаївки чи бавити гаївки, а може водити, кликати гаївки, чи якимось інакше?
4. А хто мав право бавити гаївки: тільки дівчата, або дівчата разом з хлопцями, або і молодь і жонаті – всі хто хотів?
5. А чи мали групи хлопців або дітей в той час свої окремі, інакші ніж у дівчат, забави?
6. Чи була така гаївка, що нею належалося починати, чи починали якою-небудь?
7. Чи і решту гаївок співали у певному, встановленому порядку одну за другою, чи як випадє?
8. А чи була така гаївка, що нею належалося закінчувати усі великодні забави?
9. А чи бувало, що молодь співала собі гаївки до Великодня?
10. А коли починали бавити гаївки – в неділю одразу після обіду, чи аж увечері? Як довго бавили того дня?
11. Чи бавили ще гаївки в понеділок, вівторок, або інші наступні дні?
12. А окрім як коло церкви, чи співали їх ще десь в інших місцях: на цвинтарі, десь за селом на вигоні, при гостині в хаті?
13. А коли був кінець гаївки – день, після котрого співати їх вже не годилося?
Увага: після кожної звукозаписаної гаївки треба тут же просити виконавця наговорити на магн. стрічку ще пояснення.
14. – як цю гаївку у вас бавили (оскільки в різних населених пунктах один і той же гаївковий сюжет бавлять, як правило, по-різному) та
15. – чи записана гаївка є своя, з цього села, чи почута (вивчена) десь в іншому населеному пункті, або в школі, в садочку...

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 4. С. 31-37.
2. Баденко Н. Трагічний і героїчний пафос козацьких пісень. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2014. № 33. С. 25-28.
3. Братко В. Особливості вивчення календарно-обрядових пісень на уроках української літератури у культурологічному контексті (6 клас). *Українська мова і література в школі*. 2014. № 5. С. 30-35.
4. Братко В. Художнє відображення дійсності в козацьких і чумацьких піснях (7-й клас). *Українська мова і література в школі*. 2014. № 7. С. 32-36.
5. Буличева В., Вівчарик Н. Гаївки в системі весняної обрядової пісенності села Підлісся. *Молодий вчений*. №11 (51) листопад 2017. С.185-188. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/molv_2017_11_47.pdf

6. Воропай О. Звичаї нашого народу / Етнографічний нарис. Режим доступу: <https://iknigi.net/avtor-oleksa-voropay/96642-zvichayi-nashogo-narodu-oleksa-voropay/read/page-1.html>

7. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк : ПДВ Твердиня, 2014. 448 с.

8. Данилюк-Терещук Т. Інтерпретація фольклорного образу русалки в українській прозі першої половини XIX ст. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2016. № 1. С. 110-117. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/Nvvnuffl_2016_1_24.pdf

9. Зібарова Л. «Пісня – душа народу». Захист проекту. *Українська мова та література*. 2018. № 15-16. С. 26-32.

10. Качак Т. Дитячий фольклор як сегмент усної народної творчості. *Українська література для дітей та юнацтва*. К. : ВЦ «Академія», 2016. С. 26-51.

11. Кирчів Р.Ф. Історія української фольклористики. Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. Л. : Інститут народознавства НАН України, 2017. 524 с.

12. Козловський В. Поетика трагічного в українській народній баладі. *Народознавчі зошити*. 2015. № . С. 623-631. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/NaZo_2015_3_9.pdf

13. Романич Н. Казка «Про правду і кривду». Тематика народних казок, їх різновиди. Побудова казки. Народні уявлення про добро і зло у казці. Фантастичне і реальне, красиве і потворне. *Українська література, 5 клас. Українська мова й література в школах України*. 2015. № 3. С. 37-38.

14. Сидоренко Ю. Аналіз образів-персонажів міфологічного походження в процесі вивчення літературного твору в школі (9-11 класи). *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 6. С. 37-40.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

15. Амерханян С. Інтегрування на уроках літератури. Прислів'я та приказки. Народне уявлення про довкілля та моральні норми українського народу. *Дивослово*. 2012. № 11. С. 5-8.

16. Жеплинський Б., Ковальчук Д. Українські кобзарі, бандуристи, лірники. Енциклопедичний довідник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2011. 316 с.

17. Рибак Ю. Народновокальна творчість Середнього Полісся (розширений пита льник): Методичні рекомендації для студентів кафедри музичного фольклору: Вид. 2-ге, доп. Рівне, РДГУ, 2010. 26 с.

18. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2010. 304 с.

19. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. 490 с.

20. Фольклористична експедиційна практика (Львівський національний університет імені Івана Франка) / Укл. Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк. Л., 2010. Режим доступу:

:http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/kafedra_folklore/ekspedycia_prohrama.ht

21. Жовталюк О. В одному щасливому дитинстві... Урок узагальнення та систематизації знань, умінь і навичок з теми «Літературна казка». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2010. № 3. С. 16-20.

22. Вовчак А. На шляху до створення архіву українського фольклору. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Л., 2009. Вип. 47. С. 149-154.

23. Кириленко Н. Формування особистості учнів середніх класів засобами українського фольклору. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. № 7-8. С. 31-33.

24. Філоненко С. Усна народна творчість. Навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2008. 416 с.

25. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження: Навчальний посібник. Л., 2008. 288 с.

26. Логвіненко Н. Фольклористика в системі літературної освіти старшокласників. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 12. С. 22-24.

27. Українська фольклористика: Словник-довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чорнопиского. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 448 с.

28. Головецька Н. Русальні та купальні пісні. Розробка уроків. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 1. С. 31-33.

29. Бріцина О. Текстологічні аспекти методики фіксації народної прози. *Українська усна традиційна проза: питання текстології та виконавства*. К., 2006. С. 146-180.

30. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. К. : Знання-Прес, 2006. 591 с.

31. Яременко Н. Народознавчі елементи як засіб формування національної самосвідомості учнів на уроках української літератури. *Рідна школа*. 2006. № 10. С. 30-32.

32. Лаврук М. Гуцули Українських Карпат (етнографічне дослідження): Монографія. Л. : Вид. центр імені Івана Франка, 2005. 288 с.

33. Верхол Н. Українська фольклористика в Галичині кінця XVIII - поч. XIX ст. *Дукля*. 2004. № 3. С. 65-69.

34. Денісюк І. Релікти лицарсько-дружинної та билинної поезії (знахідки у фольклорі волинсько-поліського ареалу). *Слово і час*. 2003. № 1. С. 22-28.

35. Жупанин С. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник: У 2-х книгах. К. : Рута, 2003. Кн. 1. Кн. 2.

36. Коваль В. Із досвіду проведення фольклорних експедицій. *Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді*. Тернопіль, 2000. С. 85-89.

37. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету / Уклали Лідія

Дунаєвська, Леонід Шурко. К.: Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка, 2000. 40 с.